

IMITACINIŲ BENDROVIŲ VEIKLOS GALIMYBĖS REALAUS VERSLO KONTEKSTE – PRAKTIKANTŲ POŽIŪRIS

Jolanta Bojorovienė, Adelė Stonienė, Vida Žvinienė

*Klaipėdos valstybinė kolegija,
Jaunystės g. 1., Klaipėda*

Anotacija

Verslumo ugdymo plėtra ir populiarinimas išlieka vienu pagrindinių ES tikslų. Verslumo ugdymas svarbus formuojant jaunų žmonių mąstyseną, teikiant žinias, lavinant įgūdžius ir nuostatas, kurios skatina verslumo kultūros augimą. Ieškant galimybių visapusiškai išugdyti jaunimo verslumo gebėjimus bei paruošti jauną žmogų darbo rinkai, būtina suaktyvinti bendradarbiavimą tarp imitacinių bendrovių (toliau tekste IB) bei realaus verslo įmonių. Straipsnyje analizuojama IB veiklos galimybės realaus verslo kontekste – praktikanto požiūriu. IB praktikantų pasitelkimas verslo įmonių veikloje yra neišplėtotas. Tai rodo būtinybę IB vadovams išryškinti ir akcentuoti bendradarbiavimo naudos galimybes ieškant naujų partnerysčių su verslo įmonėmis.

Pagrindiniai žodžiai: imitacinė bendrovė, IB praktikantas, verslo įmonė, bendradarbiavimo nauda.

Įvadas

Vienas iš svarbiausių žmogaus gyvenimo žingsnių yra karjeros pasirinkimas. Greitas tempas ir dabartinis gyvenimo būdas keičia žmonių suvokimą apie tai, kas jiems yra svarbu, koks yra gyvenimo tikslas. Karjera, tai viso gyvenimo tobulėjimo procesas, kuris skatina žmogų ieškoti naujų galimybių šiuolaikinėje darbo visuomenėje. Tai kryptingas ir nuoseklus asmenybės rengimas pagrįstam ir sąmoningam profesijos pasirinkimui. Pradėti savo verslą, ar kilti karjeros laiptais-tai labai sunku ir rizikinga. Taip yra dėl ekonominio nestabilumo, tačiau didžiausia problema yra žmonių nesugebėjimas tobulėti, prisiimti atsakomybę, bei neturėjimas tinkamų žinių.

Jauno žmogaus profesiniame kryptingume svarbiausia yra teorines žinias pritaikyti praktikoje, tačiau kur atrasti tokią vietą, dar nepatyrusiam, bet ambicingam žmogui. Norint paskatinti verslininkystę ir profesijų praktinių įgūdžių stiprinimą, Lietuvoje buvo įkurtos imitacinės bendrovės (toliau tekste IB), kurias kuruoja Lietuvos imitacinių bendrovių asociacija (toliau LIBA) kartu su „Simulith“ centru.

F. Parsons, 1909 m. išleistoje knygoje „Profesijos pasirinkimas“, suformulavo tris pagrindinius sėkmingo profesijos pasirinkimo principus: geras savęs pažinimas, profesijų pasaulio išmanymas, šių žinių tarpusavio derinimas (J. Surgėlienė, N. Bankauskienė, 2014). Visi šie principai puikiai atitinka IB veiklą, kuri yra puikiausias žingsnis jaunam žmogui pradėdant savo karjerą.

Tyrimas „Imitacinių bendrovių veiklos galimybės realaus verslo kontekste“ buvo vykdomas asociacijos „LIBA“ užsakymu. Asociacija „LIBA“ – ne pelno siekianti organizacija, vienijanti Lietuvos institucijas, kuriose veikia imitacinės bendrovės. Asociacijos tikslas – suburti Lietuvos Respublikoje veikiančias institucijas, kuriose veikia imitacinės bendrovės, šių bendrovių vadovus, pedagogus ir praktikantus, dirbančius ar dirbusius jose, rėmėjus ir socialinius partnerius, kitus fizinius bei juridinius asmenis siekiant:

- tobulinti IB modelį pagal tikslinių grupių (praktikantų, pedagogų ar kitų) poreikius;
- skatinti kiekybinę ir kokybinę IB tinklo plėtrą Lietuvoje;
- atviros, sąžiningos, vieningos, atsakingos, pagarbios ir abipusiai naudingos Lietuvos Asociacijos narių ir visų suinteresuotų organizacijų partnerystės.

„LIBA“ veikla apima daug dalyvių, turinčių skirtingos patirties ir susiduriančių su įvairiomis problemomis, o ypač bendradarbiavimo stoka tarp IB ir realaus verslo įmonių. Tyrimu „Imitacinių

bendrovių veiklos galimybės realaus verslo kontekste“ siekiama atskleisti IB ir realaus verslo bendradarbiavimo formų galimybes bei įvairovę praktikantų požiūriu.

Tyrimo objektas: imitacinių bendrovių veiklos galimybės.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti imitacinių bendrovių veiklos galimybes realaus verslo kontekste – praktikantų požiūriu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pristatyti imitacinių bendrovių veiklą ir bendradarbiavimo svarbą teoriniu aspektu.
2. Išsiaiškinti IB darbuotojų (praktikantų) naudingumą realiai verslo įmonei.
3. Įvertinti realių verslo įmonių prisidėjimo galimybes prie IB veiklos.
4. Išsiaiškinti praktikanto požiūrį apie IB ir realios verslo įmonės bendradarbiavimo naudą.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, kiekybinė reprezentatyvi apklausa raštu, tyrimo duomenų statistinė analizė.

1. Imitacinių bendrovių veikla ir bendradarbiavimo svarba teoriniu aspektu

Praktinis verslo mokymas imituojant daugelyje Europos Sąjungos šalių turi galias tradicijas ir nukelia net į XVII amžių. 1610 metais Vokietijos gyventojas matematikas M. Lerice, savo knygoje „Commission and Factory“ aprašė fiktyvų mokėjimo atlikimą fiktyviam verslininkui Peter Winst. (W. Auer, 2001). Vienas veiksmingiausių būdų įgyti verslumo žinių ir gebėjimų – išbandyti įvairiausias situacijas. Tam taikomi mokymosi metodai – mokymasis darant (angl. learning by doing) arba imitavimas, t. y. virtualios aplinkos, atitinkančios tikros aplinkos laiką ir erdvę, pritaikymas (P. McHardy, T. Allan, 2000).

Ypač didelę reikšmę šiame procese turi naujų ugdymo sistemų, metodų ir edukacinių inovacijų diegimas, apimantis ne tik profesinių kompetencijų ugdymą, bet ir tokių įgūdžių, kaip verslumas, lavinimą. (A. Jakubavičius, G. Strazdienė, M. Vilys, A. Burinskienė, E. Žemaitis, V. Pipirienė, 2014).

Globalizacija ir naujos technologijos keičia darbo rinką. Dėl darbo vietų judėjimo tarp sektorių ir naujų darbo organizavimo formų, atsiranda naujų darbo vietų, tačiau iškyla ir naujų įgūdžių poreikis. Būtina kurti aktyvią darbo rinkos politiką, kuri tiek darbo ieškantiems, tiek dirbantiems asmenims suteiktų paskatų mokytis visą gyvenimą ir kelti kvalifikaciją. Reikalinga aktyvi darbo rinkos politika, kuri prisidėtų prie judumo gerinimo ir taip jaunimui atvertų perspektyvas patekti į darbo rinką (L. Okunevičiūtė-Neverauskienė, D. Sereičikaitė, 2016).

Imitacinė bendrovė – įvairiose institucijose verslo mokymo tikslais nuolat veikianti bendrovė, veiklą vykdanči uždarame imitacinių bendrovių pasauliniame tinkle. Ši bendrovė yra praktinio mokymo priemonė ir vieta jos praktikantams dirbti ir mokytis. Jai vadovaujama kaip tikrai verslo įmonei su realia jos verslo vystymo tvarka, produktais ir paslaugomis, naudojant visus dokumentus, procedūras ir programas, kurių reikia norint valdyti verslą, laikantis nacionalinių ekonomikos taisyklių ir teisės aktų, tačiau nenaudojant realių pinigų ir prekių. Taip lavinami įgūdžiai, kuriuos turėdami praktikantai įgyja daugiau galimybių įsidarbinti.

IB gali būti suformuota beveik visų rūšių verslui plėtoti: nuo didmeninės iki mažmeninės prekybos, paslaugų teikimo, įvairių produktų rinkodaros ir gamybos. Yra daug įvairiose srityse veikiančių pavyzdžių: informacinių technologijų ir elektronikos, bankininkystės ir mados, reklamos ir turizmo, amatų ir t. t. srityse. Daugeliu atvejų jos taikosi prie vietos rinkos poreikių ir ieško realių verslo rėmėjų arba partnerinių įmonių. IB tikslas – suteikti praktikantams verslo žinių, formuoti ir įtvirtinti verslo įgūdžius, sudarant sąlygas teorines žinias taikyti praktiškai, prekiaujant tarpusavyje per Simulith tinklą Lietuvoje ir EUROOPEN - PEN International asociaciją visame pasaulyje. Atliekant praktiką tokioje bendrovėje studentams yra puiki galimybė išbandyti tikrą verslą, įvertinti individualų ir komandinį darbą. IB praktikantai yra studentai, mokiniai ar suaugusieji, siekiantys įgyti ir (ar) tobulinti praktinius verslumo, socialinius, techninius ir profesinius įgūdžius.

Dažniausiai Lietuvos IB dirba vienas vadovas (pedagogas), konsultuojantis praktikantus visų verslo procedūrų klausimais. IB vadovas susiduria su daugybe specifinių reikalavimų, nes užduotis ir problemas tiek vadovams, tiek praktikantams pateikia labai įvairi Lietuvos bei tarptautinė verslo praktinio mokymo firmų rinka (IB tiekėjai ir klientai), verslo praktinio mokymo firmų centras,

socialiniai partneriai, netgi EUROPEN - PEN International asociacija, apibrėžusi IB tinklui vienodus tarptautinius IB kokybės standartus, programinės įrangos paketus ir kitas paslaugas. IB rinka yra dinamiška, tad ir gaunamos užduotys bei problemos nuolat keičiasi. Todėl ir IB vadovo vaidmuo yra įvairialypis ir dažnai apibūdinamas kaip konsultanto, patarėjo, instruktoriaus, eksperto, režisieriaus, repetitoriaus ar organizatoriaus (<http://sl.viko.lt>)

Realios verslo įmonės yra socialiniai partneriai, pagal galimybes teikiantys paramą IB, dalindamiesi darbo patirtimi, patardami ir konsultuodami, suteikdami realių verslo procesų medžiagą ir dokumentus, prekių pavyzdžius. Na, o siekiant abipusės naudos, reikėtų, kad tiek IB, tiek socialiniai partneriai sutelktų ir suvienytų jėgas ir ieškotų naujų bendradarbiavimo galimybių veikti kartu.

Verslo įmonių atstovų ir studentų bendradarbiavimo verslumo ugdymo procese efektyvumą ir naudą yra įvertinę daugelis užsienio ekspertų A. Gibb (1993); T. N. Garavan, B. O`Cinneide (1994). Verslo įmonių atstovų ir studentų bendradarbiavimas, kaip vienas iš verslumo įgūdžių ugdymo metodų, yra įtraukti į daugelio šalių įgyvendintus verslumo skatinimo modelius (A. Jakubavičius, G. Strazdienė, M. Vilyis, A. Burinskienė, E. Žemaitis, V. Pipirienė, 2014). Bolonijos procese dalyvaujančių šalių ministrai, atsakingi už aukštąjį mokslą Londono komunikate 2007 m. įvardino papildomus verslumo prioritetus, tokius kaip absolventų įsidarbinimo gerinimas bei mokslo institucijų bendradarbiavimo skatinimas su darbdaviais bei kitais partneriais.

Apibendrinant galime teigti, kad imitacinių bendrovių veikla vykdoma kaip tikrose verslo įmonėse, su realia verslo vystymo tvarka, produktais ir paslaugomis, naudojant visus dokumentus, procedūras ir programas, kurių reikia norint valdyti verslą, laikantis nacionalinių ekonomikos taisyklių ir teisės aktų, todėl labai svarbus bendradarbiavimas su realiomis verslo įmonėmis. Siekiant abipusės naudos, reikėtų, kad tiek IB, tiek socialiniai partneriai sutelktų ir suvienytų jėgas ir ieškotų naujų bendradarbiavimo galimybių veikti kartu.

2. Tyrimo metodika

Tyrimo procesas. Tyrimas „Imitacinių bendrovių veiklos galimybės realaus verslo kontekste“ buvo vykdomas asociacijos „LIBA“ užsakymu. Tyrimo pradžioje, išanalizavus teorines prielaidas, buvo nuspręsta sukurti anketą ir apklausti apie 200 Lietuvos imitacinėse bendrovėse dirbančių ar dirbusių praktikantų. Atsakymų sulaukta iš 130.

Statistinės paklaidos įvertinimas - respondentų skaičius apskaičiuotas taikant V. Panioto imties tūrio formulę, taip pat atsižvelgiant į tyrimo tikslą, tyrimo populiacijos savybes (t. y. dydį ir vienalytiškumo tiriamojo požymio atžvilgiu kriterijų), siekiamų gauti duomenų tikslumą ir klausimyno charakteristikas (A. Valackienė, S. Mikėnė (2008); K. Kardelis (2009); A. Bryman (2016); J. Pallant (2016) ir kt.).

Tyrimo eiga. 2018 metų sausio mėn. buvo gautas užsakymas iš LIBA, parengtas tyrimo klausimynas, tyrimo metodika, tyrimo atlikimo kalendorius. 2019 m. rugsėjo mėn. parengtas elektroninis tyrimo klausimynas, kurio nuoroda, kartu su kvietimu – prašymu dalyvauti tyrime, buvo išsiųsta 200 Lietuvos IB praktikantų.

Apklauskos metodas – anketinė apklausa, naudojant iš anksto parengtą standartizuotą klausimyną, kuris sudarytas tyrimo autorių. Klausimynų sandara pateikta 1 lentelėje. Ranginiams kintamiesiems tikrintas skalės vidinis patikimumas, tai yra ar klausimai matuoja tą patį dalyką, ar tarpusavyje susiję. Mokslinėje literatūroje dažniausiai nurodoma mažiausia Cronbacho α koeficiento reikšmė yra 0,7. Visų ranginių kintamųjų Cronbach alfa reikšmės didesnės nei 0,7, tai rodo gerą klausimyno patikimumą.

1 lentelė. Tyrimo klausimyno struktūra ir patikimumas

Eil. Nr.	Klausimynai ir jų dalys	Teiginių skaičius	Cronbach alfa reikšmė
1.	Praktikantų naudingumas realiai verslo įmonei	10	0,74
2.	Realios verslo įmonės galimybės prisidėti prie IB veiklos	9	0,78
3.	Realios verslo įmonės teikiama nauda imitacinei bendrovei	9	0,90
4.	Demografiniai klausimai	6	-

Tiriamųjų atranka – respondentams atrinkti naudojama netikimybinė kriterinė atranka (A. Valackienė, S. Mikėnė (2008); K. Kardelis (2009); A. Bryman (2016)).

Kokybės kontrolė:

- vidinis tyrimo atlikimo patikrinimas: 100 proc. kontrolė (anketos užpildymo pilnumas, apklausos nuoseklumas);
- išorinis tyrimo atlikimo patikrinimas: apklausa vykdoma laikantis metodinių reikalavimų; nepažeistas respondentų atrankos principas;
- duomenų įvedimo kontrolė: tikrinama mažiausiai 20 proc. įvesto duomenų masyvo.

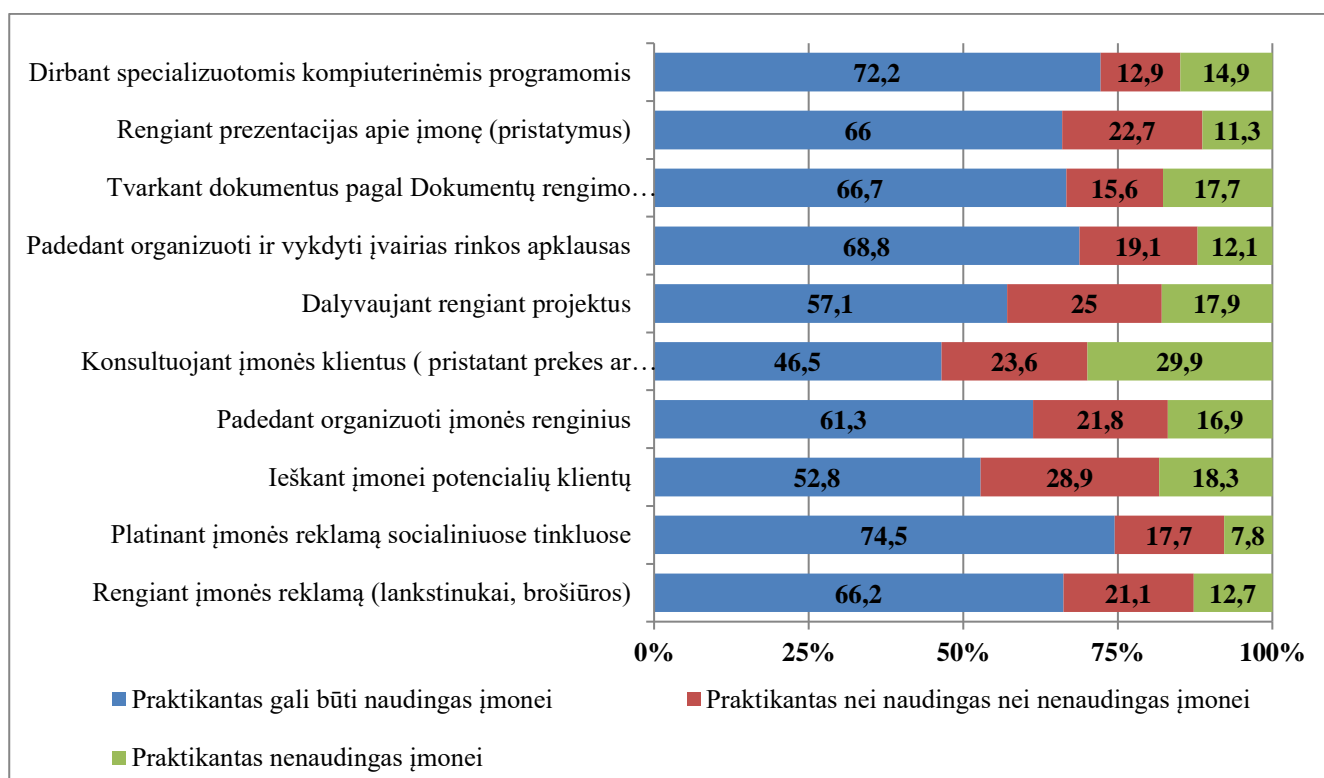
Tyrimo etika. Tyrimo metu laikomasi tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją (B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Žydzūnaitė (2008); K. Kardelis (2009); T. May (2011) ir kt.). Tyrimo etika numato šio tyrimo bendrai priimtinius dalykus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.), kurie paskatino apsvarstyti visos tyrimo eigos alternatyvas, numatant jų stipriąsias ir silpnąsias puses bei pasirinkti tinkamiausią tyrimo eigą.

Tyrimo duomenų analizė: duomenų analizė atlikta taikant socialiniams tyrimams skirtą statistikos programą SPSS 25.0. Skaičiuoti procentiniai dažniai, aprašomosios statistikos charakteristikos. Grafinė analizė atlikta Ms Excel skaičiuokle.

3. Tyrimo rezultatai

Praktikantų charakteristikos. Tyrime dalyvavo 130 respondentų iš trijų lygių mokslo institucijų (1 pav.): aukštųjų mokyklų studentai sudarė 70,1 proc., profesinių mokyklų moksleiviai sudarė 15,3 proc., bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviai – 14,6 proc..

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kuo IB praktikantas gali būti naudingas realiai verslo įmonei (1 pav.)

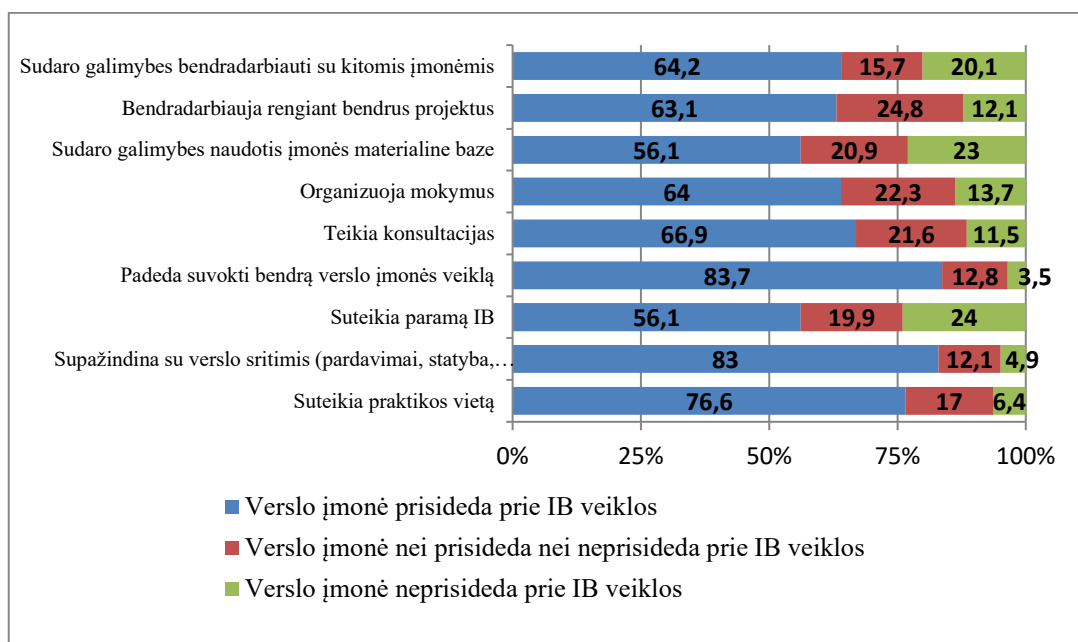

1 pav. IB praktikantų naudingumas realiai verslo įmonei
Sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis

Tyrimo rezultatai rodo, kad 72,2 proc. praktikantų mano, kad galėtų būti naudingi realiai verslo įmonei dirbant su specializuotomis kompiuterinėmis programomis, kuriomis išmoksta dirbti studijų metu. 74,5 proc. respondentų mano, kad galėtų prisidėti prie realios įmonės reklamos platinimo socialiniuose tinkluose. Padėti organizuoti ir vykdyti įvairias rinkos apklausas sutiktų 68,8 proc. apklaustųjų, 66,2 proc. galėtų prisidėti rengiant įmonės reklamą, tai yra kurti lankstinukus bei brošiūras, 66,7 proc. realios įmonės veikloje padėtų tvarkyti dokumentus, vadovaujantis Dokumentų rengimo taisyklėmis, bei prisidėti organizuojant įmonės renginius. Tyrimo duomenų analizė rodo, kad 57,1 proc. ryžtųsi dalyvauti rengiant įmonėje projektus, o 52,8 proc. sutiktų padėti ieškoti įmonei potencialių klientų. 46,5 proc. nurodė, kad būtų naudingi konsultuojant realios įmonės klientus. 30 proc. tyrimo dalyvių pažymėjo, kad negalėtų teikti konsultacijų įmonės klientams.

Apibendrinus duomenis, galima teigti, kad Imitacinės bendrovės praktikantas realiai verslo įmonei gali būti naudingas įvairiais aspektais ir verslo įmonių atstovai turi galimybę tuo naudotis.

Tyrimo metu respondentų buvo prašoma įvertinti, kaip realios verslo įmonės prisideda prie IB veiklos. (2 pav.).

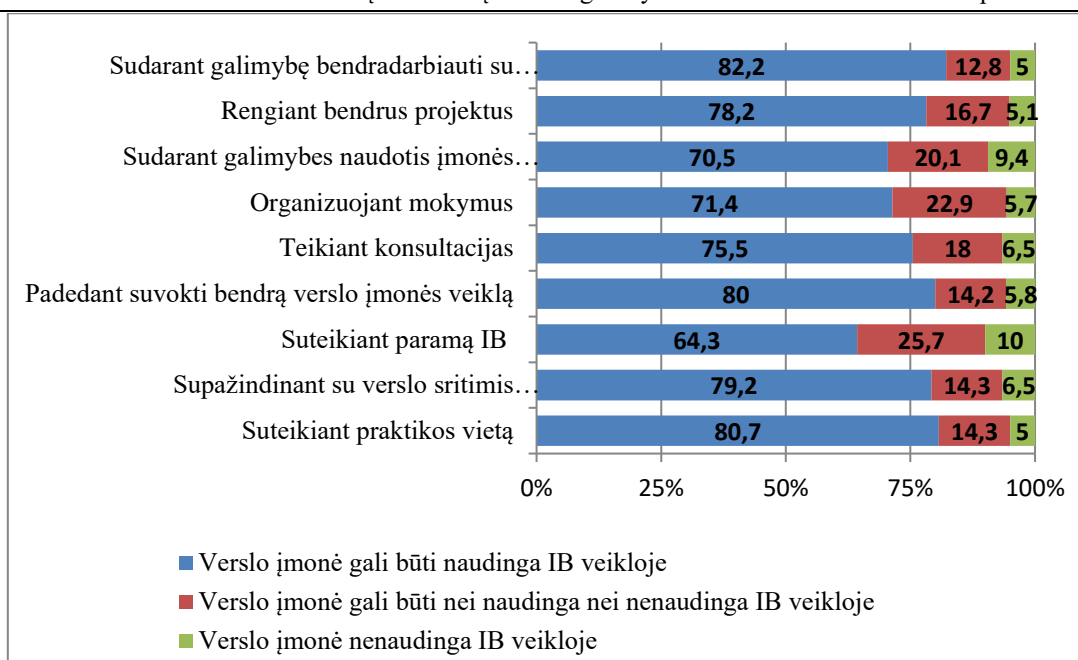

2 pav. Respondentų nuomonė apie realios verslo įmonės galimybes prisidėti prie IB veiklos
Sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis

Tyrimo rezultatai rodo aukštus teigiamus vertinimus: 83,7 proc. praktikantų sutinka jog verslo įmonės prisideda, suvokiant bendrą verslo įmonės veiklą. 83 proc. apklaustųjų sutinka su teiginiu, kad verslo įmonės supažindina praktikantus su įvairiomis verslo sritimis. 76,6 proc. respondentų pritaria, jog verslo įmonė prisideda suteikiant praktikos vietas. Prie IB veiklos verslo įmonė galėtų prisidėti ir bendradarbiauti rengiant bendrus projektus, tai nurodo 63,1 proc. tyrimo dalyvių. 66,9 proc. respondentų sutiktų, kad verslo įmonės teiktų konsultacijas IB veikloje bei organizuotų įvairius mokymus. 56,1 proc. pritarė paramos suteikimui IB veikloje ir galėtų sudaryti galimybes naudotis įmonės materialine baze, tačiau 23 proc. respondentų išsakė nuomonę, kad įmonės nesudaro galimybių naudotis savo baze. Beveik ketvirtadalis (24 proc.) respondentų teigia, jog verslo įmonės nesuteikia paramos imitacinėms bendrovėms.

Respondentų nuomonė apie realios verslo įmonės galimybes prisidėti prie Imitacinės bendrovės veiklos parodė aukštus teigiamus rezultatus, todėl atsiveria plačios galimybės aktyvinti verslo įmonių ir Imitacinių bendrovių bendradarbiavimo formas ir būdus.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kuo realaus verslo įmonė galėtų gali būti IB (3 pav.).

3 pav. Respondentų nuomonė apie realios verslo įmonės naudą IB

Sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis

82,2 proc. nurodė, kad verslo įmonės gali padėti užmegzti bendradarbiavimo ryšius su kitomis įmonėmis. 80,7 proc. tyrimo dalyvių patvirtino, jog verslo įmonės gali suteikti studentams praktikos vietą. IB veikloje įmonės turi galimybę supažindinti su verslo sritimi ir padėti suvokti bendrą verslo įmonių veiklą (80 proc.). Verslo įmonės taip pat būtų naudingos rengiant įvairius projektus (78,2 proc. respondentų). Tačiau tyrimo duomenyse pastebima, kad 10 proc. praktikantų pažymi, jog verslo įmonės negalėtų teikti paramos Imitacinėms bendrovėms, o 9,4 proc. dalyvių pažymėjo, kas verslo įmonei būtų sudėtinga sudaryti galimybes Imitacinėms bendrovėms naudotis jų materialine baze.

Apibendrinus duomenis, galima teigti, jog respondentai labai teigiamai išreiškė nuomonę apie realių verslo įmonių prisidėjimą prie Imitacinių bendrovių veiklos, todėl būtina ieškoti įvairesnių bendradarbiavimo formų ir metodų, kurie stiprintų realių verslo įmonių ryšius su Imitacinėmis bendrovėmis.

Išvados

1. Pristatant imitacinių bendrovių veiklą teoriniu aspektu, galima teigti, kad, IB veikla vykdoma kaip tikrose verslo įmonėse ir, siekiant ugdyti jaunimo verslumą, yra būtina ieškoti naujų bendradarbiavimo galimybių tarp IB ir realių verslo įmonių

2. Apibendrinus praktikantų nuomonės rezultatus, paaiškėjo, kad IB darbuotojai (praktikantai) galėtų būti naudingi verslo įmonei dirbant su specializuotomis kompiuterinėmis programomis, kurias įvaldę studijų metu, gebėtų platinti įmonės reklamą socialiniuose tinkluose; norėtų padėti organizuoti ir vykdyti įvairias rinkos apklausas; rengti įmonės reklamą organizuojant įmonės renginius bei padėtų tvarkyti dokumentus.

3. Įvertinus realių verslo įmonių prisidėjimą prie Imitacinių bendrovių veiklos, galima teigti, kad realios verslo įmonės prisideda suteikdamos IB darbuotojams praktikos vietas, teikdamos konsultacijas IB veikloje, organizuodamos įvairius mokymus bei sudarydamos galimybes naudotis įmonės materialine baze.

4. Nustatyta, kad Lietuvos Imitacinėms bendrovėms verslo įmonių veikla naudinga, nes įmonės prisideda teikdamos IB tiek materialinę tiek nematerialinę pagalbą. Įmonės dažnai skolina arba dovanoja savo produkcijos pavyzdžių IB dalyvavimui renginiuose ir parodose; konsultuoja veiklos klausimais; suteikia praktikos vietą IB praktikantams; įmonių vadovai lankosi IB, kur organizuoja praktikantams ir vadovams mokymus, veda seminarus arba skaito paskaitas.

Literatūros sąrašas

1. Auer W. (2001). Practice Firm Fair 2001 and Practice Firm History I. // *Europen Bulletin* No. 22.
2. Bitinas B., Rupšienė L. and Žydžiūnaitė V. (2008). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Kronta, Vilnius.
3. Bryman A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press, Oxford
4. Garavan T. N., O’Cinneide B. (1994). Entrepreneurship education and training programmes: a review and evaluation. Part 2, *Journal of European Industrial Training* 18(11): 13–21
5. Gibb A. (1993). The enterprise culture and education. understanding enterprise education and its links with small business entrepreneurs and educational goals, *International Small Business Management Journal* 11(3):11.
6. Jakubavičius A., Strazdienė G., Vilys M., Burinskienė A., Žemaitis E., Pipirienė V. (2014). Žiniomis grįsto verslumo skatinimas: metodai ir taikymo praktika. Prieiga per internetą: http://dspace.vgtu.lt/bitstream/1/1753/3/1513_Jakubavicius%20ir%20kt_Ziniomis_WEB.pdf
7. Kardelis K. (2009). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Judex, Kaunas.
8. Lietuvos imitacinių bendrovių asociacija LIBA. Prieiga per internetą: <http://sl.viko.lt/liba/>
9. May T. (2011). *Social research: Issues, Methods and process*. Open University Press, Berkshire.
10. Mchardy P., Allan T. (2000). Closing the gap between what industry needs and what HE provides. *Education & Training*, 42(9), 496-508.
11. Okunevičiūtė-Neverauskienė O., Sereičikaitė D. (2016). Jaunimo verslumo galimybės Lietuvoje: problemos ir perspektyvos. // 19-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos "Mokslas - Lietuvos ateitis" teminė konferencija "Verslas XXI amžiuje / Business in XXI century". Prieiga per internetą: http://old.konferencijos.vgtu.lt/jmk.vvf.vgtu.lt/public_html/index.php/conference/2016/paper/viewFile/394/252.
12. Pallant J. (2016). *SPSS Survival Manual*. Allen & Unwin, Sydney.
13. Surgėlienė J., Bankauskienė N. (2014). Socialinis ugdymas / Ugdytinių ir ugdytojų kompetencijų kaita. Lietuvos Edukologijos universitetas. T. 1, Nr. 37, p. 8–17
14. Valackienė A., Mikėnė S. (2008). *Sociologinis tyrimas. Metodologija ir atlikimo metodika*. Technologija, Kaunas.

IMPACT OPPORTUNITIES FOR SIMULATION COMPANIES IN THE CONTEXT OF REAL BUSINESS - PRACTICES OF PRACTITIONERS

Jolanta Bojorovienė, Adelė Stonienė, Vida Žvinienė

*Klaipėda State University of Applied Sciences
Jaunystės str. 1., Klaipėda*

Summary

Developing citizens' entrepreneurship is important for the growth and competitiveness of the European economy. In order to promote professional skills and entrepreneurship among young people, Practice Enterprise (PE) have been set up in Lithuania, with a flexible model that allows them to create the right business environment for different target groups, taking into account the needs of specific target groups. This model involves real business enterprises as a social partner. The research aimed to analyze the business opportunities of Practice Enterprise in the context of real business - from the perspective of trainees. Methods used in the research: analysis of scientific literature, quantitative representative written survey, statistical analysis of research data. During the study, an electronic questionnaire was developed for trainees working in PE and a request to participate in the study was sent. The study included 130 PE respondents from three levels of science: high school students, vocational and general education students.

The results of the research revealed wide possibilities of cooperation between trainees and real business enterprises working with the Lithuanian Practice Enterprise. PE practitioners believe they can benefit businesses in many ways, including working with specialized software programs that they master during their studies; distribute the activities of real businesses on social networks and promote their products and services; assist with the management of company documents; contribute to various events and market surveys. PE practitioners noted that real business ventures contribute by conveying knowledge about overall business

operations; providing internships in companies, and can help establish collaborative relationships with other companies. Trainees at PE distinguish between providing business representatives with access to the company material base or inviting them to participate in their projects. PE trainees are very positive about real business cooperation with PE operating in Lithuania. The aim is to look for a variety of forms and methods of collaboration that can strengthen the relationship between real business and imitation companies.